

Johan Mjones er forfatter og lærer ved Aschehougs Forfatterskole. Han har skrevet romanene Terminalhastighet og Orkaner, og jobber nå med en roman om urfolkrettigheter i Nord- og Sør-Amerika.

Tekst og foto: Johan Mjones
ukeadressa@adresseavisen.no

Utsagnet kunne tilhørt en av de store høvdingene fra indianerkrigene på slutten av 1800-tallet; Sitting Bull, Crazy Horse eller Spotted Elk. Men utsagnet tilhører Emerson Elk, i dag. Og årsaken er som alltid, kampen om naturressurser.

Vi ser oss rundt. Det er surt og kaldt, et goldt og ugjestmildt område, nærmest folketomt. Det virker ikke sannsynlig at noen skulle ha behov for å gjøre krav på akkurat denne fliken av dette enorme kontinentet.

Emerson Elk setter blikket i meg.

– Du står på olje, sier han. – Under deg er det mer olje enn i hele OPEC, og det er bare et spørsmål om tid før vi er borte og boreselskapene rykker inn. Men så lenge det finnes en Lakota-indianer igjen, skal vi kjempe for våre forfedres land. Det er det eneste vi har.

Wounded Knee

Himmelen er grå. Tung. Et skittent teppe. Fra vest, ned fra Rocky Mountains og over prærien, blåser en sur vind. Det er regn i luften. Tre grader celsius. Været er trist og surt. Omgivelsene enda tristere.

Få steder er så tydelig forbundet med tragedie som Wounded Knee. Og en ny tragedie er på trappene. I hjertet av Pine Ridge Indian Reservation, som igjen er ett av de aller fattigste områdene i USA, ligger Wounded Knee. Åsted for den siste store indianermassakren i 1890, og stedet hvor indianerne våren 1973 forsøkte å gjenreise seg selv og stå opp mot den urettferdighet de ble utsatt for av myndighetene.

I Pine Ridge-reservatet er arbeidsledigheten på svimlende 85 prosent, og omtrent 49 prosent av befolkningen lever under fattigdomsgrensa. Ekstrem fattigdom følges også her av rusmisbruk og store sosiale og helsemessige problemer. Seksuelt misbruk er utbredt og selvmordsraten er fire ganger høyere enn i resten av USA. Ett av fire barn fødes med misdannelser som følge av alkoholmisbruk.

Fra en valgkamp i Norge som i kontrast virker fullstendig absurd, er vi kommet hit for å gjøre research til en ny roman. Og det er med ambivalente følelser vi beveger oss rundt på åstedet. På hellig jord.

I dalsida litt ovenfor viser vår guide Emerson Elk hvordan bekkene har gravd ut grøfta og formet kneet som har gitt stedet dets navn. Og vi vet at det der nede fortsatt ligger levninger etter omkring 300 Lakota-indianere. Massakrert av det syvende kavaleri. Hovedsaklig kvinner og barn. Og, forteller Elk, etter kraftig regnskyll kan man fortsatt finne knokler og beinrester fra likene som aldri er gitt noen verdig begravelse.

– Seinest i vår fant jeg restene etter det som har vært en øyehule, sier Elk og trekker på skuldrene. De få ungene som bor her, finner stadig prosjektiler og hylser etter okkupasjonen i '73.

Blodbad

Ikke langt fra der vi står, var de fire hotchkiss-kanonene plassert. Kanonene som om morgenen den 29. desember 1890 åpnet ild mot de avvæpnede indianerne. Hva som var årsak til ildgivningen er uklar, men øyevitneskildringer forteller at en døv, eldre indianer kalt Black Coyote ikke ville gi fra seg våpenet sitt fordi han hadde betalt mye for det. Ett skudd ble avfyrt. I tumultene som fulgte, valgte soldatene å åpne ild mot indianerne. Blant soldatene var flere ▶